

Večer: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Vanessa Čokl

Večer: G. Inzko, šta se dogodilo u BiH? Da li je detonirala socijalna bomba u ekonomski, finansijski i socijalno uništenoj i politički nefunkcionalnoj zemlji?

Valentin Inzko: Poruka koja se upućuje sa protesta koji su u toku je jasna: građani su umorni od priča o podjelama i nedostatka pomaka u rješavanju suštinskih pitanja od strane organa vlasti i političkih lidera u proteklim godinama. Oni su umorni od korupcije, lošeg ekonomskog upravljanja i nejednakosti. Sada je potrebno da se nešto mijenja. U tom kontekstu, demonstracije su imale jasan razlog, i one bi trebale biti poziv na uzbunu za izabrane zvaničnike i političke stranke. Na mnogo načina, ja sam iznenađen da protesti nisu počeli ranije.

Dozvolite mi da također ponovim da međunarodna zajednica u BiH u potpunosti podržava pravo građana na proteste. Međutim, isto tako, ja sam rekao jasno da ove demonstracije moraju biti mirne i u skladu sa zakonom. Nasilje i uništavanje imovine od strane nekolicine samo odvlače pažnju sa legitimnih zahtjeva većine.

Večer: Upućene su kritike OHR-u i Vama lično, budući da ste Vi na najvišoj poziciji u upravljačkoj piramidi postdejtonske BiH. U BiH se mogu čuti optužbe da OHR održava stanje ni rata ni mira, status quo, virtuelnu BiH gdje je život svaki dan sve teži, a razvojni jaz stalno postaje dublji za svakoga. Kuda ovo vodi, to da je BiH međunarodni protektorat? Domaći organi ne rade, ili im nije dozvoljeno da rade?

Valentin Inzko: Međunarodna zajednica dijeli iste zabrinutosti

i frustracije u vezi sa nedostatkom pomaka u BiH u proteklim godinama. Dobro je poznata činjenica da je u proteklih nekoliko godina međunarodna zajednica provodila politiku „odgovornosti domaćih organa“, na osnovu koje su domaći organi trebali preuzeti više odgovornosti za provođenje reformi koje su potrebne da zemlja krene naprijed. To je značilo da je OHR preuzeo manje aktivnu ulogu i ja razumijem da to mnoge ljude frustrira. Bez obzira koliko je ovaj proces težak, drago mi je da vidim da ljudi usmjeravaju svoja očekivanja za promjene na pravu adresu: na adresu izabranih lidera. To je značajan korak naprijed za demokraciju u Bosni i Hercegovini i ja sam spreman prihvatiti neke kritike ako je ovo cijena za to da ovo postane zemlja u kojoj izabrani zvaničnici i građani zajedno vode zemlju naprijed.

Sada je odgovornost svih organa i lidera u ovoj zemlji da preduzmu mjere da riješe probleme koji se već dugo vuku u ovoj zemlji. BiH ima sopstvene institucije i političke lidere koji su izabrani na demokratskim izborima. Oni imaju svoj zadatak i treba da ispune obećanja koja daju biračima iz godine u godinu. Kao i drugdje, građani treba da svoje izabrane lidere pozovu na odgovornost i da na izborima naprave pravi izbor. Tako funkcioniра demokracija i to nam treba biti cilj i u BiH.

Istovremeno, želim sasvim jasno reći da međunarodna zajednica ostaje angažovana u Bosni i Hercegovini te da ostaje apsolutno opredijeljena za očuvanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta ove zemlje. Kao rezultat aktuelnih demonstracija, došlo je do porasta pažnje prema BiH u cijeloj međunarodnoj zajednici. Ta pažnja je dobrodošla, ona šalje jasnu poruku da je međunarodnoj zajednici stalo do BiH i da je spremna pomoći organima vlasti da nađu rješenja za trenutne probleme.

Večer: Da li je ključ da se uspostavi strukture sa tri entiteta i da se onda svugdje održe demokratski izbori? BiH je de facto etnički podijeljena, i pokušaj da se opet teži ka bratstvu i jedinstvu je zabluda.

Valentin Inzko: Ključ za rješenje problema u BiH je da konačno dođe do temeljne promjene u načinu na koji se vodi politika u ovoj zemlji. Vlasti i politički lideri moraju konačno staviti interese građana na prvo mjesto i riješiti dugotrajne socijalno-ekonomske i političke probleme, kao što su korupcija, nezaposlenost i nedostatak ekonomske perspektive. Svi građani u cijeloj zemlji suočavaju se sa istim problemima.

Ne slažem se sa pokušajem nekih lidera da ove proteste prikažu kao etnički motivirane, kao nešto što oni sasvim jasno nisu. Pozivam sve lidere u cijeloj zemlji da se uzdrže od takvih neodgovornih izjava i pokušaja da daju etničku dimenziju protestima koji nemaju veze s tim da li je neko Srbin, Hrvat ili Bošnjak. Prazan stomak je prazan stomak. Građani su duboko zabrinuti za svoju budućnost i očekuju od političara da ispune njihove zahtjeve. Posljednje što žele su političari koji zloupotrebljavaju proteste ili podižu međunacionalne tenzije.

U isto vrijeme, činjenica je da su Federacija i njene vladajuće strukture neefikasne i skupe. Činjenicu da neki traže ustavne promjene niko ne treba da gleda kao prijetnju. Demonstracije ne mogu same dovesti do promjena ustavnog uređenja Federacije i njenih kantona, ili pak strukture BiH u cjelini. Takve promjene mogu se desiti samo kroz zakonodavni proces donošenja amandmana na ustave, u koji su uključene sve strane i u kojem postoji određena zaštita. Dopustite da iskoristim ovu priliku da uvjerim ljude da jednostrane promjene unutrašnjih struktura ove zemlje nisu moguće; do njih može doći samo ako se sve strane u BiH slože. I, kao što sam već rekao, međunarodna zajednica ostaje apsolutno opredijeljena za suverenitet i teritorijalni integritet države Bosne i Hercegovine.

Večer: Protesti od Tuzle do Sarajeva su izbili u nezgodnom trenutku. Ove godine obilježava se stogodišnjica početka Prvog svjetskog rata i atentata na prestolonasljednika Franza Ferdinanda u Sarajevu. Nakon rata iz devedesetih, da li je BiH i dalje bure baruta?

Valentin Inzko: Kao što sam ranije rekao, prilično sam iznenađen da do protesta koji još uvijek traju u Bosni i Hercegovini nije došlo ranije s obzirom na dugogodišnje probleme u ovoj zemlji. U ovom kontekstu, smatram da demonstracije koje su toku apsolutno ne predstavljaju nikakvu neugodnost. Demonstracije se dešavaju iz jako dobrog i konkretnog razloga i politički lideri bi trebali slušati.

Obilježavanje stogodišnjice od početka Prvog svjetskog rata, ali i demonstracije koje su u toku predstavljaju pozitivnu stvar za Bosnu i Hercegovinu jer će u predstojećim mjesecima ova zemlja biti u centru pažnje međunarodne javnosti. Očekujem da će organi vlasti i politički lideri u BiH to moći iskoristiti. Istina, Bosna i Hercegovina, iako jedna mala zemlja, imala je prilično značajnu ulogu tokom povijesti, ali to ni kom slučaju ne znači da građani u BiH nemaju iste brige i probleme kao građani u drugim evropskim zemljama.

Večer: Jeste li mislili ozbiljno kada ste govorili o (ponovnom) slanju trupa EU u BiH? To previše podsjeća na igranje s novim ratom. Hoće li se na kraju dogoditi Dejton 2? Hoće li to biti potrebno?

Valentin Inzko: Moj komentar o EUFOR-u u jednim austrijskim novinama izvučen je konteksta i pogrešno protumačen, što je već priznao i sam autor teksta. Visoka predstavnica EU, gospođa Ashton jasno je iznijela svoj stav o ovom pitanju tako da nemam više ništa dodati na tu temu.

U vezi sa spominjanjem mogućih ustavnih promjena u BiH, jasno je da su strukture koje donose odluke u BiH komplicirane i da je njihova administracija preskupa. To su pitanja koja će se morati rješavati, ukoliko je Bosna i Hercegovina istinski zainteresirana za euro-atlantske integracije ili, prosto, za bolje upravljanje ovom zemljom. Međunarodna zajednica je ranije, putem različitih inicijativa za provođenje reformi, pokušavala pomoći Bosni i Hercegovini da rješava ova pitanja. Ovi problemi i prioriteti su i dalje aktualni, a međunarodna

zajednica je spremna da i ubuduće podrži takve inicijative. Istovremeno, kao što sam ranije rekao, ustavne promjene se mogu donijeti jedino putem postojećih zakonodavnih mehanizama za izmjenu ustava, a ti mehanizmi zahtijevaju od svih strana da se usaglase o daljnjem djelovanju i aktivnostima. Stoga nema razloga da bilo ko smatra da su njegovi nacionalni interesi na neki način ugroženi.

Nadalje, ustavne promjene ne treba miješati sa demonstracijama koje su u toku. Prioritet političkih lidera sada bi trebalo biti rješavanje ključnih reformi i osiguranje boljeg funkcioniranja zemlje i efikasnijeg pružanja usluga građanima, bez obzira koji je ustavni okvir na snazi.